

Praha 27. 5. 2010

23

Činnost oboru diabetologie, péče o diabetiky v roce 2009

Activity of the branch of diabetology, care for diabetics in 2009

Souhrn

Tato Aktuální informace podává přehled o počtu diabetologických ordinací a jejich personálním zabezpečení, dále o počtech ošetření-vyšetření a počtech léčených pacientů. Počet registrovaných diabetiků každoročně vzrůstá, v roce 2009 se s diabetem léčilo více než 783 tisíc pacientů, což představovalo téměř o 10 tis. diabetiků více než v roce předchozím. Klesá počet osob léčených pouze dietou (188 tisíc v roce 2009), zatímco stoupá počet pacientů léčených medikamentózně. Dále byl zaznamenán také nárůst počtu diabetiků s chronickými diabetickými komplikacemi. Ty mělo v roce 2009 celkem 28 % léčených osob.

Summary

This Topical information presents the numbers of diabetologist's consultation rooms, numbers of health personnel involved, numbers of treatments-examinations and numbers of treated patients. The number of treated diabetics steadily increases, the number of patients treated for diabetes in 2009 was more than 783 thousands, it connotes almost 10 thousand more than last year. The number of patients treated only with diet decreases (188 thousand in 2009), whereas using drugs grow up. Far it was registered the increase of patients with chronic diabetic's complications. It was totally 28 % in the group of treated patients.

Diabetes mellitus, neboli úplavice cukrová, čili cukrovka (dg. E10–E14), je závažné onemocnění způsobující poruchu látkové přeměny. Je to onemocnění zatím nevyléčitelné, ale vhodnou životosprávou a medikací je možné dlouhodobě tlumit jeho projevy a následky. V roce 2009 se léčilo v ČR s tímto onemocněním více než 783 tis. osob (přesně 783 321 osob, v roce 2008 to bylo 773 561 osob). Počet léčených osob v roce 2009 stoupl oproti roku 2008 o 1,2 %. V přepočtu na 1 000 obyvatel bylo v roce 2009 v ČR 75 diabetiků (myšleno se všemi typy diabetu). Počet evidovaných diabetiků tak nadále stoupá.

Činnost diabetologických ordinací

Nemocní cukrovkou by měli být v pravidelné péči zdravotníků. V roce 2009 bylo nemocným k dispozici 501 ambulantních diabetologických ordinací, působilo zde 333,14 lékařů a 373,30 zdravotnických pracovníků (v přepočtených počtech včetně smluvních pracovníků). Oproti roku 2008 narostl počet diabetologických ordinací o 27 ordinací. Narostl i počet úvazků lékařů a zdravotnických pracovníků nelékařů bez odborného dohledu. Na 1 pracovní úvazek lékaře v diabetologických ordinacích připadlo v roce 2009 v průměru 1 983 registrovaných diabetiků (2 016 v roce 2008). I přes nárůst počtu léčených diabetiků tedy klesl počet registrovaných diabetiků na 1 lékaře.

V roce 2009 poskytly diabetologické ordinace celkem 2 121 121 ošetření-vyšetření (2 099 662 v roce 2008). To představovalo přibližně 3 ošetření-vyšetření za rok na jednoho pacienta a tato frekvence návštěv se od roku 2000 nemění. Nejvíce návštěv na jednoho pacienta s cukrovkou bylo v kraji Vysočina (4,0), nejméně v kraji Jihočeském (2,6). Na jeden úvazek lékaře připadlo v průměru 6 367 návštěv (počet ošetření nebo vyšetření). Stejně jako v roce 2008 nejvíce vytížení byli lékaři ve Zlínském kraji (7 952 návštěv na 1 lékaře za rok), naopak nejméně vytížení byli lékaři v kraji Hl. město Praha (4 811 návštěv na 1 lékaře za rok). Tento ukazatel je silně ovlivněn počtem lékařů-diabetologů pracujících v jednotlivých krajích a počtem pacientů, kteří jsou sledováni podle místa ošetření nikoliv podle místa bydliště.

Léčení diabetici v diabetologických ordinacích a u PL pro dospělé

Většina diabetiků je v péči diabetologických ordinací. Menší část diabetiků, která má lehčí formu diabetu, se léčí u praktického lékaře pro dospělé. V diabetologických ordinacích bylo léčeno 84,3 % diabetiků, v péči praktických lékařů bylo 15,7 % nemocných. Tento poměr je stejný jako v roce 2008. Na začátku roku 2009 bylo evidováno 760 815 mužů a žen s diabetem. Diabetiků do 19 let z toho bylo 1 909 osob (0,3 %). Z hlediska pohlaví je diabetes o něco častější u žen. V roce 2009 bylo žen-diabetiček 419 362 osob (78 žen na 100 tis. žen), mužů-diabetiků bylo 363 959 osob (70 mužů na 100 tis. mužů). Častější výskyt diabetu u žen lze vysvětlit tím, že ženy se v průměru dožívají vyššího věku, respektive tím, že autoimunitní nemoci (diabetes I. typu) jsou obecně častější u žen. Během roku bylo nově diagnostikováno diabetické onemocnění u více jak 29 tis. žen a 31,5 tis. mužů. Z toho bylo 192 jedinců ve věku do 19 let. Nejvyšší počet nově zjištěných případů na 1 000 obyvatel zaznamenal kraj Hl. město Praha (7,7) a kraj Plzeňský (7,2). Nejnižší počet vykázal kraj Vysočina (4,1 případů). Republikový průměr činil 5,8 nově zjištěných případů na 1 tisíc obyvatel. V průběhu roku zemřelo 21,7 tis. osob s diabetickým onemocněním. V 6 případech se jednalo o osoby ve věku do 19 let. Diabetes jako příčina úmrtí byl uveden v 1 967 případech (zdroj zemřelí, ČSÚ).

Výskyt diabetu podle typu

Skupina diabetických onemocnění je velmi různorodá, ale nejčastější je diabetes II. typu (nezávislý na inzulínu) a diabetes I. typu (závislý na inzulínu). Sleduje se také výskyt sekundárního diabetu a poruchy glukózové tolerance. Diabetes I. typu začíná obvykle v mladším věku a je při něm vyšší náchylnost k akutním komplikacím. Diabetes II. typu je nejrozšířenější, projevuje se hlavně u lidí středního věku a starších. Rostoucí počet diabetiků II. typu lze připsat na vrub nezdravému životnímu stylu, špatným stravovacím návykům a nedostatku pohybu. Počty léčených osob a jejich strukturu v procentech podle jednotlivých typů diabetu a podle pohlaví uvádí následující tabulka:

Pohlaví	Primární diabetes				Sekundární diabetes		Porucha glukózové tolerance
	I. typu		II. typu		počet	%	
	počet	%	počet	%			počet
Muži	27 291	7,5	331 021	91,0	5 647	1,6	22 817
Ženy	28 123	6,7	386 344	92,1	4 895	1,2	28 910
Celkem	55 414	7,1	717 365	91,6	10 542	1,3	51 727

Komplikace diabetu

Diabetes patří k onemocněním, která se většinou v počátečním stadiu nijak výrazně neprojevují. Diagnostikováno bývá často náhodně při vyšetření z jiného důvodu. Někdy je diagnóza stanovena až při vzniku komplikací, k nim patří akutní kóma, chronické poškození ledvin (nefropatie), poškození očí (retinopatie), ateroskleróza s nebezpečím gangrény dolních končetin, časté infekce, nervové poruchy (diabetická neuropatie) a další. Z vážných chronických komplikací jsou statisticky sledovány počty případů nefropatie, retinopatie a počty komplikací označovaných jako diabetická noha. V roce 2009 bylo evidováno více než 221 tis. případů jmenovaných komplikací diabetu (209 tis. v roce 2008). Podíl diabetiků s chronickou komplikací k celkovému počtu léčených diabetiků tak byl 0,28 (28 % diabetiků mělo chronickou diabetickou komplikaci).

Léčba diabetu

Léčba cukrovky záleží na tom, o jaký typ diabetu se jedná. U diabetiků II. typu je nedílnou součástí léčby dieta a pohybová aktivita. Jen dietou bylo v roce 2009 léčeno 24,0 % diabetiků. Jejich podíl každoročně mírně klesá a narůstá počet pacientů léčených medikamentózně. V rámci farmakologické léčby diabetu bylo v roce 2009 léčeno 48,5 % pacientů perorálními antidiabetiky (PAD), 16,9 % pacientů inzulínem a 10,6 % pacientů kombinovanou léčbou (PAD + inzulín).

V roce 2009 opět narostla prevalence diabetických onemocnění. S diabetem se léčilo 75 osob na 1 000 obyvatel, v roce 2008 to bylo 74 nemocných na 1 000 obyvatel. V roce 2009 narostla i míra intenzity nově diagnostikovaných případů (incidence). Narostl počet evidovaných chronických diabetických komplikací a zvýšil se také podíl farmakologické léčby diabetu na úkor dietních a režimových opatření.

Vypracoval: MUDr. Tomáš Srb

Diabetologické ordinace - pracovníci a činnost		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Počet diabetologických ordinací		476	485	483	481	474	501
Počet odevzdaných výkazů (% sběru)		-	-	-	-	474 (100 %)	475 (95 %)
Lékaři	fyzické osoby	583	603	598	603	602	637
	úvazek + smluvní pracovníci	309,40	313,84	317,65	323,39	323,37 ¹⁾	333,14 ¹⁾
ZPBD	fyzické osoby	566	573	582	561	552	565
	úvazek + smluvní pracovníci	355,78	365,55	369,25	364,45	368,11 ¹⁾	373,30 ¹⁾
Počet ošetření-vyšetření (počet návštěv)	celkem - absolutně	2 092 856	2 150 656	2 163 419	2 132 384	2 099 662	2 121 121
	na 1 000 obyvatel	205	210	211	207	201	202
	na 1 úvazek lékaře	6 764	6 853	6 811	6 594	6 493 ¹⁾	6 367 ¹⁾
	na 1 léčeného pacienta	3	3	3	3	3	3

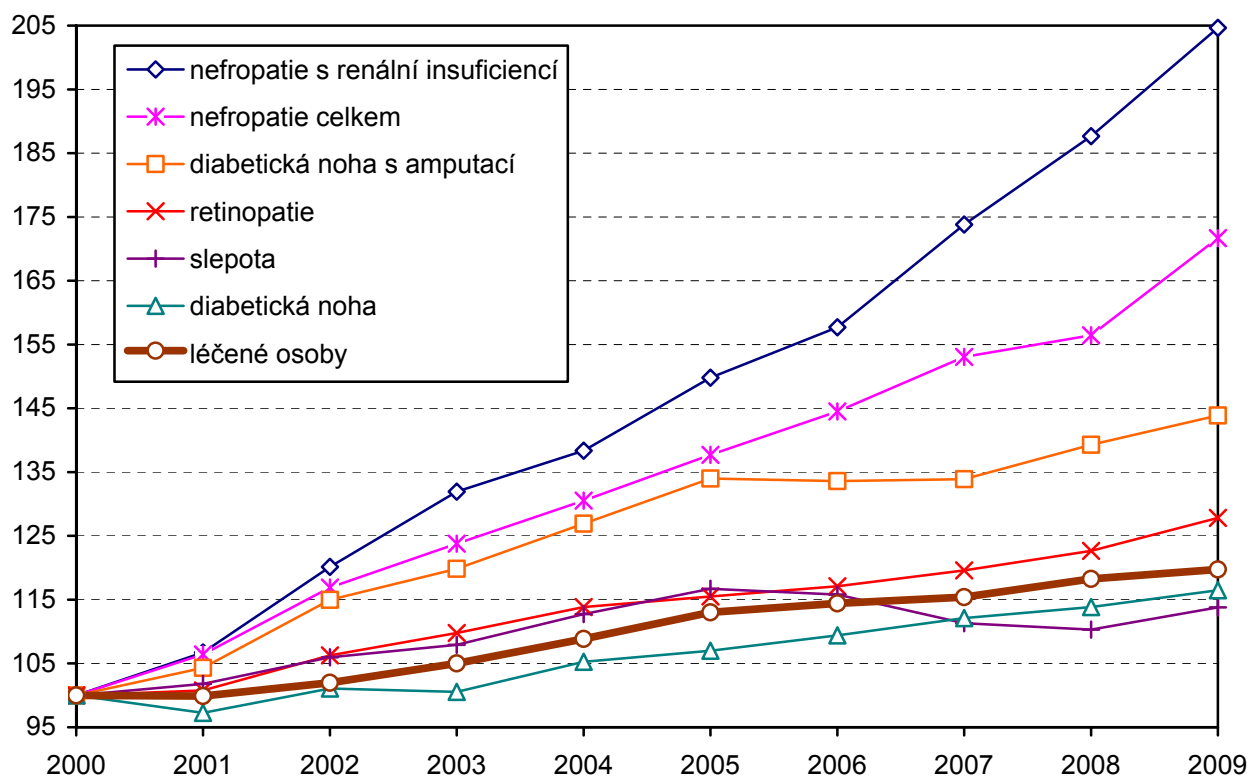
¹⁾ Od r. 2008 průměrný roční přepočtený počet pracovníků včetně smluvních

Počet diabetiků a jejich léčba		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Počet léčených pacientů celkem k 31. 12.		712 079	739 305	748 528	754 961	773 561	783 321
Počet léčených pacientů na 1 000 obyv.		70	72	73	73	74	75
Počet léčených pacientů na 1 úvazek lékaře		2 301	2 355	2 356	2 335	2 392 ¹⁾	2 351 ¹⁾
Druh léčby	jen dietou	242 668	244 703	240 544	223 738	209 968	188 226
	PAD	310 659	326 584	332 387	342 947	363 489	379 930
	inzulínem	111 937	116 028	120 491	126 035	127 917	132 185
	inzulínem + PAD	46 815	51 990	55 106	62 241	72 187	82 980
Počet nově zjištěných onemocnění		54 303	56 545	56 311	56 398	55 975	61 357
Počet úmrtí za období		23 725	23 326	23 521	22 869	22 259	21 747

¹⁾ Od r. 2008 počítáno z průměrného ročního přepočteného počtu pracovníků včetně smluvních

Chronické komplikace diabetu		2004	2005	2006	2007	2008	2009
Diabetická nefropatie - celkem		63 067	66 522	69 842	73 957	75 596	82 948
z toho	s renální insuficiencí	19 265	20 864	21 960	24 196	26 131	28 496
Diabetická retinopatie - celkem		84 077	85 294	86 527	88 315	90 586	94 402
z toho	proliferativní	18 644	19 055	20 339	20 902	21 505	22 729
	slepota	2 364	2 447	2 429	2 335	2 313	2 386
Diabetická noha - celkem		39 753	40 402	41 328	42 337	42 992	43 990
z toho	s amputací	7 444	7 859	7 834	7 853	8 169	8 439
Podíl chronických komplikací k počtu léčených diabetiků v %		26	26	26	27	27	28

Léčení diabetici a komplikace diabetu (index rok 2000 = 100%)

Léčení diabetici v ČR v roce 2009

